

6. Joolingen W. Cognitive tools for discovery learning. International Journal of Artificial Intelligence in Education, 1999.
7. Noica C. Jurnalul filozofic. București: Editura Humanitas, 2002.
8. Ormrod J.E. Human Learning. Second Edition, Prentice Hall College Englewood, Cliffs, S.U.A., 1995.
9. Rousseau J. J. Emile sau despre educație. București: E.D.P., 1973.
10. Stanciu I. G. Istoria pedagogiei. Manual pentru școli normale. București: E.D.P. R.A., 1994.

ORGANIZING A LEARNING ENVIRONMENT FOR COGNITIVE PRE-SCHOOL DEVELOPMENT

ORGANIZAREA UNUI MEDIU DE ÎNVĂȚARE FAVORABIL DEZVOLTĂRII COGNITIVE A PREȘCOLARILOR

Brîndușa IFTIMIA,
doctorandă, UPS „I. Creangă” din Chișinău

CZU: 372.2.02

Summary: Organizing a learning environment favourable to cognitive development is a necessity in kindergarten. This environment becomes a source of knowledge, a stimulating, comfortable, creative, original space, favourable to the cognitive and socio-emotional development of children. Connecting with nature develops children's skills for organizing, observing, exploring nature, supporting children in decision making and mobilizing their creative energies.

Rezumat: Organizarea unui mediu de învățare favorabil dezvoltării cognitive reprezintă o necesitate în grădiniță. Acest mediu, devine o sursă de cunoaștere, un spațiu stimulat, confortabil, creativ, original, favorabil dezvoltării cognitive și socio-emoționale a copiilor. Conectarea cu natura dezvoltă abilități de organizare, observare, explorare a naturii, sprijină copiii în luarea deciziilor și îi le mobilizează energiile creatoare.

Key words: educational environment, outdoor education, cognitive development, exploration activities.

Cuvinte-cheie: mediul educațional, educație în aer liber, dezvoltare cognitivă, activități de explorare,

Educația timpurie reprezintă baza evoluției ulterioare a preșcolarului și are o importanță covârșitoare în ceea ce privește formarea capacităților intelectuale, a competențelor sociale, cât și a reglării permanente a posibilelor sincope informaționale determinate de mediul social și economic în care trăiește copilul. De aceea, crearea unui mediu educațional stimulat pentru dezvoltarea cognitivă și socio-emoțională reprezintă un deziderat important. Perioada cuprinsă între vârstele de 3 și 6/7 ani, reprezintă acea perioadă din viața unui copil, în cadrul căreia au loc anumite progrese remarcabile, în absolut toate planurile dezvoltării sale [1, p.28-31]

Putem asocia copilăria cu o perioadă a descoperirii. Intrarea în grădiniță îmbogățește sfera de cunoaștere, copilul descoperind o lume interesantă, gata să fie explorată și transformată conform nevoilor sale. În această etapă se descoperă pe sine în raport cu ceilalți copii: face parte dintr-un grup, diferit de cel familial, câștigă autonomie, dezvoltă relații cu semenii (familie, colegi, rude) și începe să aibă inițiativă. Lărgirea câmpului relațional și diversificarea tipurilor de relații cu semenii, rudele, alți adulți - facilitează procesul de autodescoperire și îl ajută pe copil să își cunoască propriile capacități și limite. Copilăria este perioada apariției competențelor, materializate prin explorarea, explicarea, procesarea realității, dar și prin acțiune asupra ei. Acest proces complex de dezvoltare presupune, pe de o parte, parcurgerea mai multor etape, fiecare avînd o serie de caracteristici specifice și, pe de altă parte, obținerea unor achiziții în diferite sfere ale personalității (cognitivă, afectiv-emoțională, atitudinală) [8, p.66]

Dezvoltarea cognitivă reprezintă un proces cu o serie de legități interne proprii. Educația nu devine, în mod nemijlocit, fapt al dezvoltării psihice reale, ci constituie, la rândul său, punct de pornire spre dezvoltare. Copiii se dezvoltă cognitiv și învață prin explorarea lumii înconjurătoare care le stimulează dezvoltarea în mod continuu, sub toate aspectele. În acest sens, Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere până la 7 ani sunt structurate pe 4 domenii de dezvoltare a copilului. Prin interacțiune cu mediul (fizic și social), copiii trăiesc experiențe ce au un impact incontestabil asupra dezvoltării lor complexe. Fiecare acțiune a lor de cucerire a mediului în care trăiesc și se dezvoltă, implică atât procese cognitive, operații mentale, cât și trăiri afective și motricitate. Pentru astfel de experiențe, copilul trebuie să fie sprijinit în dezvoltarea sa sub raport fizic, cognitiv, socio-emoțional, lingvistic.

Dezvoltarea capacităților psihice se realizează prin interacțiunea copilului cu mediul fizic și social, prin care își construiește mental noi concepte. Totodată, copiii învață multe lucruri atât de la adulți, cât și de la alți copii. Acest proces de învățare prin învățare și descoperire se realizează prin multiple căi: comunicare, explorare a lumii înconjurătoare, mișcare, muzică etc. De aceea, este oportun ca prin activitățile în care sunt implicați, copiii să fie solicitați: [6,p.77-89 să analizeze relațiile între obiecte, evenimente, persoane (asemănări, deosebiri, asocieri), pentru a descoperi cauzalitatea, pentru a-și dezvolta gândirea critică și capacitățile de rezolvare a problemelor; să utilizeze numerele și numerația, operațiile aritmetice, operarea cu mulțimi, orientarea în timp și spațiu, formele geometrice, unitățile de măsură în viața de zi cu zi; să înțeleagă lumea naturală și să poată face predicții; să se familiarizeze cu mediul înconjurător prin utilizarea metodelor și instrumentelor de investigare; să înțeleagă modul de interacțiune a oamenilor (femei și bărbați) cu mediul înconjurător, condițiile necesare vieții.

În perioada preșcolară se poate discuta astfel și despre interesul pentru ideea de cunoaștere, curiozitatea de tip cognitiv-general, mai exact atitudinea de tip interogativ față de toate fenomenele din cadrul ambianței; interesul efectiv pentru joc face astfel posibilă o viziune mult mai bogată despre lume și despre viață. [4,p.58]

Ne întrebăm în ce măsură mediul educațional poate influența dezvoltarea cognitivă a preșcolarilor?

Mediul educațional influențează și modelează viața copiilor. El constituie contextul fizic, cultural, social în care se realizează educația copilului, trimite permanent mesaje copilului, cele mai multe dintre ele fiind esențiale pentru formarea acestuia și constituie elementele de bază în experiența lui de viață. Un mediu bogat, structurat și organizat, în funcție de necesitățile de dezvoltare a copilului, oferă acestuia ocaziile de alegeri și decizii care să îi sprijine propria devenire. În mod ideal, grădinița oferă copilului un mediu în care are loc viața naturală și reală, care devine o condiție prealabilă pentru rezolvarea a două probleme importante legate între ele. Pe de o parte, aduce situații educaționale cât mai aproape de realitățile vieții copiilor, ceea ce ajută la acceptarea personală a copilului; pe de altă parte, îl învață pe copil să acționeze și să comunice în situații cât mai apropiate de viața reală.. [8,p.68]

Putem afirma că mediul educațional pe care îl creăm copiilor în grădiniță servește ca model de societate pentru aceștia. Un mediu care să satisfacă nevoia de cunoaștere și dezvoltare armonioasă a copiilor trebuie să îndeplinească câteva condiții: să respecte principiul educației pentru dezvoltare; să ofere validitate științifică și aplicabilitate practică activităților desfășurate; să ofere material didactice relevante pentru activitate, respectând principiul conformității; să asigure integrarea zonelor educaționale în conformitate cu vârsta și caracteristicile individuale (principiul liberei alegeri); să asigure spații pentru jocul liber, exersarea rutinelor; să permită interacțiunea cu

educatorul și colegii; să ofere oportunități de manifestare a nevoilor individuale, intereselor și abilităților personale. Mediul educativ din sala de grupă trebuie să fie un cadru adecvat experienței și situațiilor de învățare. Amenajarea spațiului grupei în zone ludice corespunde, în fapt, caracteristicilor și nevoilor/ cerințelor de învățare ale copilului. Educatoarea pregătește și organizează spațiul educativ, alege materialele potrivite și astfel influențează în mod indirect alegerea tipurilor de activități de către copil. Un mediu bogat, structurat și organizat, în funcție de necesitățile de dezvoltare a copilului, oferă acestuia ocaziile de alegeri și decizii care să îi sprijine propria devenire. Pentru a înțelege realitatea, are nevoie de repere; prin joc copilul trece prin toate etapele de cercetare a realității: explorarea, investigarea, aflarea unor soluții posibile, planificarea și organizarea, soluționarea creativă a problemelor și luarea deciziei; comunicarea, colaborarea, cooperarea.

Mai mult, este necesar să completăm activitățile din sala de grupă cu activități de învățare în aer liber, conectând copiii cu natura direct, favorizând conexiunea socială și întărind starea de sănătate. Pentru preșcolari este o formă valoroasă de explorare a realității, cu beneficii pe termen lung. Integrarea experienței din exterior în relațiile pedagogice și didactice înseamnă a deschide mai mult grădinița către un element fundamental: mediul. Contextul actual și ritmul alert de dezvoltare a societății ne îndeamnă să luăm natura în serios ca resursă de învățare și dezvoltare.

La vârsta preșcolară mediul de învățare în aer liber facilitează cel mai bine formarea „sensibilității la stimulii înconjurători, la caracteristicile mediului și la întărirea funcțională a analizatorilor, formarea capacității de orientare sau de adaptare sau de interacțiune după intensitatea acestor stimuli informaționali” [2, p.] Dacă mediul de învățare în aer liber permite dezvoltarea senzațiilor, care „reprezintă tratarea precoce, cu atât mai mult va permite și diversificarea percepțiilor, ca prelucrare profundă a informațiilor” [5,p.86]. Mai mult, învățarea în aer liber poate intensifica și alte mecanisme de tratare a informațiilor, cum ar fi: „explorarea perceptivă (de căutare, analiză, comparare, orientare, relaționare a unor obiecte numeroase cantitativ sau diversificate calitativ sau cu semnificații diferite pentru subiect), gruparea pe criterii variate (al proximității, al similarității, al continuității, al simetriei, al stabilității, al generalizării, al constanței), apoi anticiparea, schematizarea, organizarea câmpului perceptiv” [2, p.87].

Educarea copiilor preșcolari în aer liber va conduce la lărgirea conținutului gândirii care este dat tocmai de „categoriile de informații care sunt vehiculate, prelucrate, structurate. Ele alcătuiesc unitățile de baza, "blocurile de bază" ale activității cognitive abstracte, iar gândirea nu este decât manipularea acestora: imagini (reprezentări), simboluri (reprezentări abstracte ale obiectelor), concepte (reprezentări ale claselor de obiecte), prototipuri (exemple ilustrative pentru un concept), operații (acțiuni interiorizate pentru formarea conceptelor, rezolvarea de probleme), reguli (reprezentări ale relațiilor între concepte).” [5, p. 240-241) Mai notăm și faptul că mediul natural dezvoltă gândirea științifică, prin activități de descoperire, investigare, combinarea explicației cauzale cu cea probabilistică, etc.

Pentru vârsta preșcolară, mediul de învățare în aer liber duce la dezvoltarea laturii operaționale a gândirii: analiza, sinteza, comparația, generalizarea, abstractizarea, concretizarea, toate contribuind fundamental la „dezvoltarea cunoașterii (cunoștințe, mecanisme, instrumente), tocmai prin esența lor, prin rolul operațional, activ pe care-l au în rezolvarea sarcinilor, în antrenarea copiilor în mod direct” [2,p 93].

Cum putem organiza spațiul în aer liber din curtea grădiniței? Spre deosebire de spațiul educativ al sălii de grupă, spațiul în care se poate organiza învățarea în aer liber, de obicei este mult mai generos. Putem organiza curtea grădiniței astfel încât fiecare grupă să aibă propriul spațiu

marcat, în care să-și desfășoare activitățile zilnice. Printr-o delimitare simplă cu sfori colorate și o plăcuță cu numele grupei se poate personaliza zona destinată acesteia. În acest spațiu fiecare grupă își poate amenaja zona în funcție de activitățile pe care pe desfășoară. O altă abordare poate fi organizarea centrelor de activitate în aer liber. Acest lucru este posibil cu puțină imaginație și pentru unitățile care au resurse materiale modeste [7].

Calitatea mediului exterior contează foarte mult pentru organizarea activităților de învățare. Copiii au mai multe șanse să se bucure și să se angajeze activ în activități dacă lucrează în medii flexibile, în care echipamentele pot funcționa în mai multe moduri (de exemplu, bile, cutii de nisip, turnuri construite de copii) și în care jocul este susținut mai activ. De fapt, designul locului de joacă poate influența gândirea creativă și jocul imaginar, precum și dezvoltarea și abilitățile motrice ale copiilor la vârstă preșcolară. Este recomandat să creăm zone de activitate: o zonă liniștită, o zonă de activitate fizică, joc de manipulare/matematică, joc de construcții, joc de rol și artă. Se pot utiliza materiale din sala grupă pentru a promova învățarea în aer liber. [idem] Activitățile care contribuie la dezvoltarea cognitivă a preșcolarilor și pot fi realizate în aer liber pot fi:

Activități de explorare: observarea unor ființe/plante/animale/obiecte din mediul imediat apropiat, realizarea unor experimente bazate pe gândirea logică: rostogolirea obiectelor pe suprafețe înclinate, plutirea, căderea, umbre în diferite momente (ore) ale zilei; montarea unor table de scris pentru exersarea scrierii cifrelor, a desenării figurilor geometrice, formarea mulțimilor; măsurarea diametrele trunchiurilor de copaci, realizarea de exerciții de grupare după formă, mărime, culoare, cantitate, folosind obiecte din natură; utilizarea instrumentelor pentru măsurarea terenului de joc sau a diferitelor obiecte din curte. O idee interesantă ar fi organizarea unui centru de știință și descoperire în aer liber, în care copiii să poată investiga materiale găsite în aer liber (de exemplu: diferite roci, frunze, bețe, păstăi, semințe) folosind lupe, foarfece etc.

Jocuri de construcție / jocuri de masa- exersarea gândirii și a unor deprinderi, de cunoaștere și autocunoaștere, relaxare și distracție, mijloc de socializare. Copilul își poate alege piesele/materialele și, inspirat de ceea ce vede în jurul lui construiește original diferite lucrări. Este o oportunitate de a valorifica creativ cartoane reciclate, cutii de lapte, crengi de copac, pietre, etc., materiale neconvenționale.

Artă - materialele din natură/natura însăși poate deveni o sursă valoroasă de inspirație pentru dezvoltarea creativității copiilor: pictarea unor suprafețe cu modele sau structuri din natură, realizarea unor colaje din flori, frunze, pietre, lemn, etc

Biblioteca în aer liber poate fi o oportunitate de familiarizare a copiilor cu cartea în context diferite, ceea ce văd în jurul lor devenind sursă de învățare: formulări de propoziții pornind de la ceea ce văd, ascultarea unor povești cu subiecte din natură (ploaie, vânt, soare), viața plantelor sau a animalelor, crearea unor povești despre ceea ce văd în jurul lor, un cufăr cu cărți de răsfoit, instrumente de scris, etc.

Joc de rol- facilitează interacțiunea copiilor și manifestarea lor liberă, plenară, imitând viața cotidiană. Poate fi amenajată o zonă cu o bucătărie și ustensile de gătit, materialele folosite cu precădere fiind nisipul, apa, pietrele, semințe, plante, etc. Copiii explorează materiale diferite și le valorifică în contexte de joc.

Organizarea activităților în aer liber oferă numeroase beneficii: îmbogățirea vocabularului cu cuvinte și structuri noi, ca urmare a diversității termenilor cu care copiii îi întâlnesc; dezvoltarea abilităților cognitive; gândire divergentă ce conduce la rezolvare de probleme în mai multe domenii; imaginație creativă și memorie fidelă; capacitatea de aplicare în practică a conceptelor însușite

afară; o participare activă, angajare a întregului corp, implicare a tuturor simțurilor, atitudine față de învățare; concentrare mai bună a atenției, auto-control, stare de bine.[9]

Referințe bibliografice:

1. Dragu A., Cristea, S. *Psihologie și pedagogie școlară*. Ovidius University Press, Constanța, 2003, pp.28-31.
2. Joița, E. *Educația cognitivă. Fundamente*. Polirom, Iași, 2002.
3. Vrinceanu M., Terzi-Barbaroșie, M., Turchină T. [et al.] Ghid pentru educatori. 1001 idei pentru o educație timpurie de calitate, Tipografia Centrală, Chișinău, 2010
4. Wilmshurst L. Psihopatologia copilului- Fundamente, Editura Polirom, 2007, pp.76
5. Zlate M. *Psihologia mecanismelor cognitive*, Ed. Polirom, Iasi, 1999
6. Standarde de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere până la 7 ani, 2019
7. <http://www.stepbystep.ro> Pedagogie prietenoasă - Abordări în context pandemic
8. <https://mecc.gov.md> GHIDUL cadrelor didactice pentru educație timpurie și preșcolară
9. <https://creeracord.com/tag/invatarea-individualizata/accesat-31.08.2020>

FORMING ECOLOGICAL SKILLS IN A STIMULATING EDUCATIONAL ENVIRONMENT

FORMAREA DEPRINDERILOR ECOLOGICE ÎNTR-UN MEDIU EDUCAȚIONAL STIMULATIV

Roxana GAVRILUȚ,
doctorandă UPS „Ion Creangă”, România

CZU: 373.2.033

Summary: Through the activities organized within the ecological education, in and for nature, we want to form children's ecological skills, to educate them in the spirit of love and respect for the environment, guiding them to contribute directly, through their actions, to its beauty, to maintain and protect a healthy and pleasant environment, in which they spend much of their day. Thus, they will learn to value nature and the efforts made to protect it, they will develop the spirit of initiative and responsibility.

Rezumat: Prin activitățile organizate în cadrul educației ecologice, în și pentru natură, dorim să le formăm copiilor deprinderi ecologice, să-i educăm în spiritul dragostei și al respectului față de mediul înconjurător, îndrumându-i să contribuie direct, prin acțiunile lor, la înfrumusețarea acestuia, la păstrarea și protejarea unui mediu sănătos și plăcut, în care-și petrec o mare parte din timpul unei zile. Astfel, vor învăța să prețuiască natura și eforturile depuse pentru protejarea ei, li se va dezvolta spiritul de inițiativă și cel al răspunderii.

Key words: ecological habits, educational environment, childhood, education, ecology.

Cuvinte-cheie: deprinderi ecologice , mediu educațional, copilărie, educație, ecologie.

Tot ceea ce n-avem de la naștere și de care avem nevoie când suntem mari, ne este dat prin educație. Această educație ne vine de la natură, de la oameni sau de la lucruri. – Jean Jacques Rousseau

În perioada actuală, în multe țări ale lumii, educația pentru protecția mediului, a devenit o nouă dimensiune a curriculumului, cu scopul de a iniția și promova o atitudine responsabilă față de mediu, de a-i face pe copii să conștientizeze pericolele unei degradări accentuate a mediului. Protecția mediului înconjurător a devenit un obiectiv major al lumii contemporane. De aceea omenirea caută soluții pentru prevenirea poluării mediului de viață și crearea unui mediu echilibrat și propice vieții.